

กรรมดี

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทำความดีใจ การทำความชั่ว เห็นไหม พระเจ้าอชาตศัตรูคบมิตรผิด พอคบมิตรผิดนี้ ทำให้ทำความผิดไปก่อน พอทำความผิดไปก่อนแล้วมาทำความดีทีหลัง เข้าไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าพระเจ้าอชาตศัตรูไม่ได้ฆ่าบิดาอย่างน้อยต้องเป็นพระโศคาบัน” แต่เพราะทำความชั่วอันนั้นไว้แล้วนี่ มันปิดกั้นความดีของพระเจ้าอชาตศัตรู

อชาตศัตรูตายไป เห็นไหม พอเสร็จแล้วมาศรัทธาในศาสนาของพระพุทธเจ้ามาก ทีแรกหลงผิดไปก่อน แต่เพราะใจของตัวเองเป็นใจที่ว่ามันก็มีคุณงามความดีในใจ พระเจ้าอชาตศัตรูหนึ่ง พระเทวทัตหนึ่ง พอเกิดมาแล้วนี่ พอพ้นจากนรกขึ้นมาจะ ต้องมาเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งคู่เลย เห็นไหม เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้านี้ศึกษาด้วยตนเอง สำเร็จไปด้วยตนเอง จะสำเร็จไปด้วยตนเองกายภาคน้ำ

นั่นนะทำคุณงามความดี ถ้าคุณงามความดีเป็นคุณงามความดีตลอดไป คุณงามความดีอันนี้ มันจะทำให้เราไม่มีความปิดกั้นใจ ถ้าเราทำความผิดพลาดเอาไว้ ด้วยความคบมิตรผิด เห็นไหม คบคนผิด คบคนชั่วทางที่ผิด ชั่วทางที่ผิดทำให้เราหลงไปในทางที่ผิดไป ถ้าหลงไปในทางที่ผิดขึ้นมา นี่ เวลาทำคุณงามความดี มันต้องไปชดใช้กรรมอันนั้นก่อน

เราไม่ต้องชดใช้กรรมอันนั้นก่อนเพราะเรากำลังไม่มีความผิดพลาดสิ่งใด เราควรจะต้องใจของเราแล้วทำคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีของเราให้เป็นคุณงามความดีเข้าหลักสังฆกรรม คุณงามความดีของเรา เราก็คิดแต่คุณงามความดีของเรา คุณงามความดีก็มีหลาย มีกลาง มีละเอียด เด็ก ๆ ทำคุณงามความดีของเด็ก เด็กก็ทำคุณงามความดีของเขา เขาว่าเป็นคุณงามความดี

ของเขา เขาเหนื่อยมากนะ ทำอะไรได้นี้มาบอกพ่อบอกแม่ว่าทำคุณงามความดีแล้ว นั่นเป็นเรื่องของเด็ก ๆ เขา

เรื่องของผู้ใหญ่ เรื่องของคนชราภาพ เห็นไหม เรื่องคนแก่คนเฒ่าขึ้นมาี่ คุณงามความดีของเขามันต้องทำให้ถึงใจของเขา เพราะอะไร? เพราะคนเรานั้นจะออกจากร่างแล้ว คนเราเกิดมานี่ต้องตายหมด ทุกคนรู้อยู่ ความตายทุกคนต้องพลัดพราก ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้มีความตายเป็นที่สุด แล้วเวลาตายไปนี้จะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง สิ่งที่เป็นที่พึ่งนะคุณงามความดีถึงคนที่ใกล้จะตายนี้มันสะดวกให้ทั้งหมดนะถ้าสะดวกออกไป เพื่อให้เห็นคุณงามความดีอันนั้น

แต่คนถ้าไม่เข้าใจเรื่องทางนี้เลยนี้ จะปฏิเสธทั้งหมด เห็นไหม คนเราถ้าปฏิเสธเรื่องคุณงามความดี ปฏิเสธเรื่องบุญกุศล พอปฏิเสธเรื่องบุญกุศลมันจะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง ปฏิเสธเรื่องบุญกุศลบุญกุศลนี้ทำไปมันทำแล้วมันไม่ได้ผล ถ้าทำไม่ได้ผล คุณงามความดี แดดออกทำไมเวลาเราไปยืนกลางแดด ทำไมมันร้อนล่ะ เวลาลมพัดมาทำไมมีความร่มเย็น เห็นไหม ความเย็นของลมพัดมาลมโชนมานี้ เรามีความสุขใจ

บุญกุศลต้องมีผลดี ถ้าไม่มีผลการกระทำนั้นมันไม่มีผลได้อย่างไร ในเมื่อมีการกระทำอยู่ กรรมคือการกระทำ เห็นไหม สัตว์โลกเกิดมาจากกรรม เพราะเราทำคุณงามความดีเราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วเห็นไหม กรรมยังทำให้เราไปสูง ๆ ต่ำ ๆ ขึ้นมา กรรมที่เรากระทำไว้นี้ สิ่งที่เรากระทำไว้หมดเลยถึงจะเป็นผลของเรา เรากระทำไว้ถึงจะให้ผลของเรา

ถ้าเราไม่ทำไว้ เห็นไหม เราปรารถนาขนาดไหนมันก็ไม่ได้ เพราะสิ่งที่เราไม่ได้ทำไว้ มันเป็นเรื่องที่สุดวิสัย มันจะได้สิ่งนั้นไปแล้วมันก็พลัดพรากออกจากเราไป ๆ เราจะได้สิ่งนั้นเลยเพราะเราไม่ได้ทำของเราไว้ เราถึงต้องมาทำจากปัจจุบันนี้ไง ถ้าเราไม่ได้ทำไว้เราก็มาทำปัจจุบันนี้ทำคุณงามความดี เราเชื่อในบุญกุศล เราสะสมไปตั้งแต่บัดนี้ไป เราสะสมตั้งแต่วันนี้ไป มันก็จะให้ผลกับเราในความสะดวกความร่มเย็นของเรา

ศีลหอมทวนลม คุณงามความดีนี้หอมไปทวนลม เห็นไหม เข้าที่ไหนเราก็เข้าได้ ออจาก
กล้าหาญ แล้วความดีของเราเนี่ยมันไปตามลม กลิ่นของคุณงามความดี กลิ่นของศีลหอมทวนลม
กลิ่นของดอกไม้ กลิ่นของอะไรมันไปตามลมเข้าไป คุณงามความดีเราทำเข้าไปเนี่ย มันเป็นไปอย่าง
นั้น แล้วตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ นะ คนที่มีคุณงามความดีถึงตกอับจะมีคนช่วยเหลือ ถ้ามีคน
ช่วยเหลือมีสิ่งที่เป็นไป นี้บุญมันให้ผลอย่างนั้น

นี่เวลาบุญให้ผล ไม่ใช่ที่เราทำแล้วเราจะแสวง เราต้องการได้ในปัจจุบัน ทุกคนจะบ่นมาก
เลยว่าทำคุณงามความดีแล้วไม่ได้คุณงามความดี คุณงามความดีเราทำแล้วทำไมเราทุกข์ยากอยู่ เรา
ไม่ประสบคุณงามความดี คุณงามความดีของเรา กรรมเก่ากรรมใหม่ เห็นไหม อนาถบิณฑิกเศรษฐี
นะ สร้างคุณงามความดีขนาดว่าสร้างวัดสร้างวาสร้างทั้งหมด เวลาจนขึ้นมาเนี่ย ถึงเวลาตกทุกข์ได้
ยากเนี่ย อนาถะจนไปที่หนึ่ง เห็นไหม จนว่าทรัพย์สินสมบัตินี้หายไป โคนน้ำพลัดพรากจากไป
นั่นนะเขาสร้างวัดมา อุบัติจากพระพุทธเจ้าขึ้นมา เวลามันตกถึงกรรมมันให้ผล ทำไมกรรมมัน
ให้ผลอย่างนั้นล่ะ?

กรรมมันให้ผลอย่างนั้นได้เวลามันตกทุกข์ได้ยาก เวลามันตกทุกข์ได้ยากมันก็ตกทุกข์ได้
ยากทั่วไป แต่ก็ยังฝืนทน เห็นไหม ตกทุกข์ได้ยาก คนเรานี้คนดีมันก็ไม่ยอมพลัดพรากจากคุณงาม
ความดี ยังให้ทานอยู่ ขนาดว่าจนไม่มีข้าวจะกิน เวลาพระผ่านมาก็จะให้พระก่อน จะให้เขาก่อน
แต่สุดท้ายแล้วคุณงามความดีอันนั้นก็ย้อนกลับมาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นอีกหนหนึ่ง เห็นไหม ทรัพย์
สมบัติกลับมาหาเขาอีกหนหนึ่ง

นั่นนะเราจะปรารถนาเอาแต่ปัจจุบันนี้เลย เราคิดของเราว่าถ้าเราทำคุณงามความดีแล้วมัน
ต้องได้ผลประโยชน์ปัจจุบันนี้ ผลปัจจุบันนี้กรรมเก่ากรรมใหม่ล่ะ กรรมเก่าเราเคยทำคุณงามความ
ดีทำอะไรไว้ พระโมคคัลลานะ เห็นไหม เป็นพระอรหันต์นะ เหาะหนีไปถึง ๓ หน แต่เพราะเคย
ทำกรรมอันนั้นไว้ กรรมอันนั้นตามมาทันแต่เฉพาะร่างกายของพระโมคคัลลานะ แต่ไม่สามารถ
ตามทันในหัวใจของพระโมคคัลลานะได้ พระโมคคัลลานะนี้เป็นพระอรหันต์สิ้นไปจากกรรม
แล้ว

นี่สอุปาทิเสสนิพพาน เศษส่วนของร่างกายนั้นโคจรทวนจนแหลกลาญลงไป แล้วก็รวบรวมร่างกายใหม่ รวบรวมร่างกายขึ้นมาไปลาพระพุทธเจ้า ลาปรินิพพานนะ กลับมากลายฤทธิ์ออกไป เห็นไหม จะเข้าถึงได้เฉพาะเรื่องของร่างกาย จะไม่เข้าถึงเรื่องของจิตใจเลย เพราะเรื่องของจิตใจ พระอรหันต์ไม่มีความกระเทือนใจดวงนั้นได้ ทวนจนแหลกลาญขนาดไหนก็ทวนไปเกิดทวนแต่ร่างกาย เพราะว่าเวทนามันเป็นเวทนาของกาย เวทนาของจิตเข้าไม่ถึง

ความเข้าไม่ถึงอันนั้นนะ นี่กรรมเก่ากรรมใหม่ มันมีเรื่องของกรรมเก่ากรรมใหม่เข้ามาปิดกั้นของเรา กรรมเก่ากรรมใหม่ของเรามันถึงทำให้เราประพฤติปฏิบัติ เราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราทำขึ้นมาเพื่อจะให้มันสะดวกสบาย เราสร้างขึ้นมา ถ้าสิ่งใดสะดวกสบายสิ่งนั้นจะไม่ได้เลย สิ่งใดสะดวกสบายนี้ ก็เลสมันหลอกไว้ก่อน พอเราเอาจริงเอาจังเข้าไป มันจะติดขัดไปหมดเลย

ถ้าสิ่งใดมันเป็นอุปสรรคขัดขวางอยู่นะ เราผ่านอุปสรรคมาแต่ละขั้นแต่ละตอนขึ้นมา พอมันทำขึ้นไปนี่ จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามีอุปสรรคขึ้นมา เราทำขึ้นมา เรามีอุปสรรคขึ้นมาแล้วเราพยายามฝ่าอุปสรรค ฝ่าฝ่าอุปสรรคผ่านอันนั้นไป ใจจะมีความชุ่มชื้นขึ้นมาในหัวใจ เพราะว่าอะไร? เพราะเราชนะขึ้นมาไง เราชนะตนเองขึ้นมา ชนะอุปสรรคนั้น ถ้าเราชนะอุปสรรคนั้นเราก็สามารถจะเริ่มทำอะไรที่เป็นประโยชน์กับเราได้ ทำประโยชน์ที่สูงกว่านั้นขึ้นมา

ถ้าเราไม่มีอุปสรรคเลยนี้ มีแต่ความสะดวกสบาย ความทุกข์เห็นไหม ความเพียรนี้มันเป็นความทุกข์อันหนึ่ง เพราะความเพียรนี้เป็นงาน งานนี้เราต้องพยายามต่อสู้ การทำงานนี้ประกอบความเป็นการทำงานขึ้นมา มันเป็นความลำบากขึ้นมาในงานนั้น แต่เราพอใจในผลอันนั้นนะ ผลของงานที่เราจะได้ผลประโยชน์จากงานอันนั้นเราก็จะพอใจทำ อุปสรรคมันจะขัดขวางงานนั้น เราก็ไม่ยอมให้อุปสรรคนั้นมาขวางหน้าเรา ถ้าเราไม่ยอมให้อุปสรรคมาขวางหน้าเรา เราจะทำผลประโยชน์ของเราได้

ถ้ามีอุปสรรคขึ้นมาเราก็ล้มลุกคลุกคลานไป เห็นไหม มีอุปสรรคขึ้นมาเล็กน้อยเราก็ล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลานไป ความดีที่อย่างนั้นเราจะไม่ได้เลย ความดีของการชนะกิเลส การชนะกิเลสคือการชนะตน ถ้าเราจะชนะตนขึ้นมาได้ เห็นไหม เราชนะตนได้เราต้องพยายาม

เอาชนะใจของเราได้ สิ่งนั้นมันเป็นเครื่องลวงหลอก มันเป็นที่ว่า พอกระทบสิ่งนั้น เห็นใหม่ อย่างเช่นทำความเพียรนี้ มันจะเหนื่อยมันจะยาก เวลาอดอาหารขึ้นมาแล้วมันจะหิวมันจะโหย กระเพาะอาหารมันจะเสีย มันจะมีเรื่องหิวนี้มาหลอก มาทำให้เราพลัดปราศจากคุณงามความดี

สิ่งนั้นเป็นอุบายวิธีการ เป็นกลอุบาย ถ้าไม่มีกลอุบายวิธีการเลยเราจะไม่สามารถชนะกิเลส ได้เลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ เห็นใหม่ เรื่องของการชนะกิเลส มันต้องเรื่องของความเพียร เรื่องของสร้างมรรคขึ้นมา แล้วเรื่องของเราเป็นปัจจัยตั้ง หรือว่าต้องรู้จำเพาะตน ใจดวงนั้นต้องสร้างสมใจดวงนั้นขึ้นมาเอง ถ้าใจดวงนั้นสร้างสมขึ้นมาเองนี้ มรรคอรียสัจจมันจะเคลื่อนตัวได้อย่างไร ปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ไม่มีปัญญาเกิดขึ้นเอาอะไรชำระกิเลส ไม่มีศีลสมาธิ ปัญญา เราจะเอาอะไรไปชำระกิเลส

การทำความเพียรนั้นนี่เป็นการสะสมขึ้นมา การทำความเพียรระเหมือนนักกีฬาเลย เวลาฝึกซ้อมขึ้นมาได้แต่เหงื่อ ได้แต่ความเหนื่อย ได้แต่ความทุกข์ยากขึ้นมา แต่ร่างกายที่มันจะเข้มแข็งขึ้นมา นักกีฬาคอนนั้นจะเล่นกีฬานี้กำลังวังชาก็จะพอไป อันนี้ก็เหมือนกัน เราทำความเพียรขึ้นมา เรามีความทุกข์ความยากนี้ กิเลสมันจะเข้ามาขัดขวางในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรานี้มันขัดขวาง เห็นใหม่ เราชนะตรงนั้นเป็นเปาะ ๆ ขึ้นไปนะ เราชนะความเห็นผิดของเรานี้เป็นเปาะ ๆ ขึ้นไป

พระเจ้าอชาตศัตรูคบคนผิด เห็นใหม่ ถึงได้ต้องไปใช้กรรมก่อน แล้วจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าต่อไปในอนาคต แต่ก็ต้องไปทนทุกข์ทรมานขึ้นไป เพราะทำความผิดขึ้นไป อันนี้ก็เหมือนกัน เราคบปัญญาของเรา เราคบความเห็นของเรา มันก้าวเข้ามาในความเห็นของเรานี้ ถ้าความว่าสิ่งนั้นมันทำได้ยาก สิ่งนั้นเป็นที่ว่าทำแล้วมันจะไม่ได้ประโยชน์นี้ อันนั้นมันเป็นอะไร? เป็นคนพาลภายในใจใหม่ ทำไมเราจะผลักไสความเป็นพาลอันนั้นออกไปจากใจของเราไม่ได้

ถ้าเราผลักไสสิ่งที่เป็นพาลออกจากใจของเราไม่ได้ ปัญญาเรานั้นก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมานี้ มันจะฆ่าความคิดอย่างนี้ ปัญญาอย่างละเอียดนี้ มันมรรคหายาบ มรรคกลาง มรรคละเอียด เห็นใหม่ ปัญญาอย่างหายาบ ๆ มันเกิดขึ้น เราปรารถนาจะพ้นทุกข์ เราจะทำความ

เพียรของเรา นั้นปัญญาเริ่มต้น แต่ปัญญาเกิดขึ้นในขณะที่ทำความเพียร ปัญญาเกิดขึ้นในการภาวนามยปัญญามันยังไม่เกิดขึ้นเลย สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้มันจะเป็นขั้นเป็นตอนละเอียดอ่อนเข้าไป ปัญญาจะจับเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

แล้วโดยชอบ ความว่าคำว่า “โดยชอบ” นี้ มันจะปล่อยขึ้นมาโดยความเห็นของมัน โดยความเป็นจริงของมัน ถ้าปล่อยโดยไม่ชอบ เห็นใหม่ ความปล่อยโดยไม่ชอบนี้ ปัญญาหาย ๆ นี้ มันปล่อยโดยไม่ชอบ ไม่ชอบว่าสิ่งนั้นผิด สิ่งอื่นถูก มันปล่อยสิ่งหนึ่ง มันไปจับอีกสิ่งหนึ่ง ปล่อยสิ่งหนึ่ง แล้วไปยึดอีกสิ่งหนึ่ง มันปล่อยโดยไม่ธรรมชาติของมัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ปล่อยโดยชอบ” มันปล่อยวางทุกอย่างไว้โดยชอบ โดยชอบด้วยปัญญาเข้าไปชำระแล้วนี้ มันปล่อยวางแล้วใจมันจะเป็นอิสระสภาพขึ้นมา

แต่ถ้าเป็นธรรมดาทางเหนียวของกิเลสนี้ มันจะไม่ปล่อยโดยธรรมชาติของมัน มันคิดไปใจมันปล่อยสิ่งหนึ่ง เหมือนเราจับสิ่งหนึ่งไปปล่อยอีกสิ่งหนึ่ง เห็นใหม่ ปล่อยโดยไม่ชอบ ปล่อยโดยไม่ชอบไม่ได้ชำระกิเลสเลย มันปล่อยโดยธรรมชาติของมัน มันปล่อยโดยเป็นอนิจจัง มันปล่อยด้วยสิ่งที่เป็นอนิจจังใจ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องแปรสภาพเป็นธรรมดา” พอแปรสภาพไปสิ่งหนึ่งต้องปล่อยสิ่งหนึ่ง ไปยึดใหม่สิ่งใหม่ ยึดสิ่งใหม่ขึ้นมาเรื่อยแล้วสิ่งใหม่ขึ้นมาโดยไม่ชอบ สิ่งที่ไม่ชอบมันก็ปล่อยวางได้ มันถึงไม่เป็นมรรค

สิ่งที่เป็นมรรคมันต้องปล่อยไว้โดยชอบ มันเป็นสัมมาทั้งหมด มันเป็นความเห็นชอบ เป็นความดำริชอบ ความคิดชอบ สิ่งที่เป็นความชอบเข้าไป มันก็ปล่อยวางโดยชอบ ปล่อยวางโดยชอบขึ้นมามันก็ชำระกิเลสไปโดยเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันปล่อยวางด้วยปัญญามันชำระกิเลสขึ้นมา มันถึงจะปล่อยวางได้ ถ้าปัญญาไม่ฟาดฟันเข้าไปมันปล่อยวางไม่ได้หรอก มันเพียงแต่ว่ามันเป็นสิ่งที่ว่ามันพึ่งไม่ได้แล้วมันถึงปล่อย

ถ้ามันพึ่งได้ สิ่งไหนที่เป็นอารมณ์ มันคิดอยู่ได้ มันความเห็นอยู่ได้ มันจะไม่ยอมปล่อยสิ่งนั้น มันจะยึดสิ่งนั้นไว้เป็นธรรมชาติของมันตลอดไป มันยึดสิ่งนั้นแล้วมันก็ยึดไปกลายเป็น เห็น

ใหม่ มันก็เป็นสมมุติทั้งหมด สิ่งที่เป็นสมมุติคือเป็นสิ่งที่มันแปรสภาพทั้งหมด สิ่งที่ไม่จริงเลย แล้วมันจะพึ่งอะไรได้ มันก็เกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้นตลอดไป

นี่สมมุติกับวิมุตติ สิ่งที่เป็นวิมุตติ เห็นใหม่ มันปล่อยวาง แล้วมันปล่อยวางตัวมันเอง แล้วมันมีความว่างในตัวมันเอง สิ่งที่มีธรรมในหัวใจมันเป็นวิมุตติ สมมุตินี้มันพึ่งไม่ได้ แต่มันก็เป็นสิ่งที่สมมุติ เป็นที่เกาะเกี่ยวกัน มันเป็นธรรมชาติของมัน เป็นกระแสที่หมุนตามไป แต่วิมุตติยังไม่เกิดขึ้นกับเราเลย เราไม่เคยเห็นความเป็นหลุดพ้นของใจ เราไม่เคยเห็นความวิมุตติของใจ เราถึงต้องพยายามคบธรรมะไง คบธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พยายามคบธรรมะขึ้นมา แล้วสร้างสมขึ้นมา ถ้าคบธรรมะขึ้นมาได้นะ คิเล สมภาชิ ปัญญาจะเกิดขึ้นมาจากเรา

เวลาเรามีความปล่อยวางของใจ เราจะว่างมาก เราจะมีใจพอใจ มีความสุขชั่วคราว เห็นใหม่ ความสุขชั่วคราวเพราะอะไร? เพราะมันไม่หิวโหย มันไม่ดิ้นรนออกไป นั่นนะถ้ามันมีสมาธิขึ้นมา แล้วเกิดมีปัญหาขึ้นมา มันใคร่ครวญใจตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะปล่อย มันจะชำระใจ มันชำระสะสาง ปัญญานั้นฟาดฟันกิเลสจนกิเลสมันจะขาดออกไป มันจะเห็นวิมุตติตรงนั้นหรือ เห็นใหม่ มันชัด มันทำลาย ปัญญามันฟาดฟันในอะไร? ฟาดฟันในจิต จิตมันโดนชำระสะสางขึ้นมา มันก็เข้าใจตัวมันเอง

แล้วมันจะปล่อยวางสิ่งที่เป็นยางเหนียวออกไปจากใจ นั่นนะวิมุตติจะเกิดขึ้นจากตรงนั้น เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ละเอียดอ่อนเข้าไปเป็นขั้น ๆ เข้าไป จนถึงที่สุด เห็นใหม่ ถึงที่สุดใจนั้นเป็นเอโก รัมโม ใจนั้นเป็นหนึ่ง ใจนั้นไม่พลิกแพลงไปอีกเลย เป็นความสุขแท้ของใจดวงนั้น นั่นนะถ้าคบธรรมแล้วมันจะมีความสุขของใจจริง ๆ เราคบธรรม

ถ้าคบคนพาลแล้วเสมือนพระเจ้าอชาตศัตรู เห็นใหม่ ถ้าไม่คบคนพาลก่อนจะถึงที่สุดในชาตินี้แน่นอนเลย เพราะอะไร? เพราะว่าพึ่งเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทีเดียวก็น่าจะเป็นพระโศคาบันขึ้นมาแล้ว แต่นี่ไม่ได้ กรรมอันนั้นมันกัณอยู่ อนันตริยกรรม ฆ่าบิดา นี่กรรมแรงขึ้นมา เพราะอะไร? เพราะความเห็นผิด เพราะความโลภผิด ความเห็นผิดของเรามันถึงทำให้เป็น

กรรม กรรมอันนั้นสะสมแล้วมันเกิดขึ้นมาต้องให้ผลอันนั้น นี่กรรมถึงมีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง

แล้วเราสร้างคุณงามความดี กรรมจะต้องให้ผลกับเรา เราสร้างคุณงามความดี กรรมจะ
ให้ผล แต่มันยังไม่ให้ผลตอนนี้ เพราะยังไม่ถึงเวลา ไม่ถึงเวลาเพราะมันมีกรรมเก่ากรรมใหม่
ทับซ้อนกันไป กรรมนี้เป็นเรื่องอจินไตย ไม่มีใครสามารถชำระแรกของกรรมได้หมดเลย เพราะ
เป็นอจินไตย เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะว่าเราทำกรรมสิ่งใดมา ๆ มีอะไรถึง
ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราเกิดทัน
ตามธรรมวินัย เราพยายามสร้างธรรมวินัยนี้ให้เป็นสมบัติของเรา เอวัง